

Eix 1. Un infant que creix amb autonomia i confiança

La progressiva presa de consciència com a persona individual juntament amb la interacció de l'entorn social ajuda l'infant a formar-se una autoimatge per anar construint la seva identitat. És un procés llarg, ple d'incerteses i il·lusions, que s'inicia quan és un nadó dependent i que va derivant cap a una progressiva autonomia.

L'autonomia és un procés particular de cada infant, una conquesta que assoleix desenvolupant les seves capacitats i estratègies personals. Per fer-ho, l'infant requereix una persona adulta que doni temps i espais, que garanteixi un ambient adequat i que ho faci des d'una mirada de respecte i escolta als diferents ritmes i moments evolutius de cadascú. L'autonomia té a veure amb les capacitats de cada infant, però també amb la voluntat i el plaer de voler fer les coses sense ajuda, i no amb la necessitat de respondre a un desig d'una persona adulta.

Mitjançant l'activitat autònoma l'infant va integrant un sentiment d'eficàcia que li aporta seguretat, benestar, satisfacció personal i desig de continuar desplegant les seves capacitats.

A través del joc els infants ocupen el món, s'expressen, es relacionen, es coneixen, coneixen les propietats del món físic i la cultura, es posen a prova, porten a terme projectes d'acció i pensament i desenvolupen la seva autonomia i competència. El joc és la seva manera de viure i ha de ser l'eix del dia a dia a l'escola.

En els primers anys de vida, l'infant anirà reconeixent el seu cos globalment i parcialment, les seves possibilitats perceptives i d'acció, expressió i moviment, així com les seves limitacions, serà capaç d'identificar les sensacions i emocions que experimenta, hi gaudirà i aprofitarà les possibilitats expressives del cos per manifestar-les. Al llarg de l'etapa, anirà evolucionant des d'una activitat reflexa i involuntària, cap a una activitat motora cada vegada més intencional, que es va desenvolupant en paral·lel al control progressiu del seu cos.

És en aquesta etapa en la qual es produeix el descobriment de la sexualitat i s'inicia la construcció sexual i de gènere, sense distinció. En aquest aspecte, és el moment d'acompanyar cada infant en el seu propi desenvolupament personal, respectant també la diversitat afectiva i sexual. Tota interacció amb les persones de l'equip educatiu orienta i modela els infants, ja que tendeixen a imitar i reproduir estratègies relacionals de les persones adultes que els envolten; és per això que és imprescindible identificar i erradicar els possibles mecanismes de discriminació oculta que es puguin donar en l'entorn escolar.

Les competències específiques d'aquest eix es despleguen, doncs, en relació amb el desenvolupament personal i social de l'infant durant aquesta etapa i tracten aspectes relacionats amb el control progressiu de si mateixos a mesura que es construeixen una identitat pròpia.

L'espai i el temps tenen un paper cabdal en el desenvolupament físic i motor. L'infant utilitza recursos personals per interaccionar amb l'entorn d'una forma cada vegada més acurada i independent, valora les pròpies possibilitats i hi confia i respecta les dels altres.

Competències específiques de l'etapa

Competència específica 1. Progressar en el coneixement i el domini del cos, en el moviment i la coordinació, adonant-se de les pròpies possibilitats, per anar desenvolupant autonomia personal i una autoimatge ajustada i positiva.

Molts dels processos d'aprenentatge a la vida de l'infant es fan a través del cos i el moviment. L'activitat motriu espontània permet a l'infant descobrir, explorar i entendre el món que l'envolta, per aconseguir un desenvolupament global, harmònic i integral de la seva persona. És necessari observar i acompanyar el progrés de l'infant en la descoberta, les sensacions, les percepcions i les representacions del propi cos en diferents situacions d'aprenentatge i de joc motor, sensorial, simbòlic i de regles, de relació, de descoberta, etc.

El desenvolupament de la motricitat va lligat a la maduració neuronal de cada infant. Aquest lligam és un procés no homogeni i influenciat per aspectes personals, socials i ambientals. Per aquest motiu, és important observar i valorar que el progrés en les adquisicions motrius de l'infant segueixi un ritme progressiu i en constant evolució. Reconèixer la importància del moviment lliure, en un entorn respectuós amb els ritmes de

CVE-DOGC-A-23038109-2023

cadascú, suposa també reconèixer que els infants fan ús de la seva pròpia iniciativa, en uns espais i materials pensats i organitzats per la persona adulta que confia en les capacitats de l'infant.

Experimentar les possibilitats motrius i sensorials del propi cos ajudarà l'infant a avançar en el control dinàmic dels desplaçaments, equilibris i moviments cada vegada més coordinats i precisos, superar reptes i construir un esquema corporal cada vegada més elaborat.

En un escenari preparat, amb una persona adulta present i atenta, l'infant serà capaç de desenvolupar-se de manera creativa i d'anar iniciant, al seu ritme, en funció de les seves capacitats i de la relació amb els altres, el procés d'autonomia en la vida quotidiana.

Aquest procés requereix temps, espai i un entorn adequat, però sobretot necessita la voluntat de l'infant i una persona adulta que el respecti, hi confii, l'escolti i l'acompanyi.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Avançar en el moviment, el domini i el coneixement del propi cos, ajustant les accions i les reaccions a cada situació i desenvolupant la coordinació, l'equilibri i la precisió.
- Participar en diferents contextos de joc adequant les possibilitats motrius, superant reptes motrius i adequant el to muscular.
- Mostrar progressivament sentiments de seguretat personal en situacions quotidianes, confiant en les pròpies possibilitats i manifestant iniciativa.
- Actuar cada vegada de manera més autònoma en situacions quotidianes, desenvolupant hàbits d'higiene, alimentació i cura personal.
- Adquirir habilitats manipulatives en situacions quotidianes, mostrant una coordinació progressiva.

Sabers

Cos, moviment i autonomia

Primer cicle

- Descobriment i reconeixement de la pròpia imatge i la de les persones de l'entorn.
- Curiositat i interès en l'exploració sensoriomotriu i en les habilitats manipulatives necessàries.
- Descobriment d'objectes de manera activa i autònoma.
- Adquisició d'una progressiva autonomia en situacions quotidianes.
- Desenvolupament progressiu d'estratègies per identificar i evitar situacions de risc o perill.
- Gaudi i benestar en el moviment lliure i el joc autònom.

Segon cicle

- Acceptació del propi cos i dels cossos dels altres.
- Respecte pel propi cos i pels cossos dels altres.
- Construcció progressiva d'una autoimatge positiva i una imatge positiva dels altres.
- Exploració i reconeixement del propi cos a través dels sentits.
- Adaptació del propi moviment en relació amb els altres, amb els objectes i amb les situacions espaciotemporals.

CVE-DOGC-A-23038109-2023

- Exploració i coneixement global i segmentari del cos, de les característiques individuals i dels canvis físics.
- Domini progressiu de les habilitats motrius bàsiques: saltar, girar, respirar, manipular objectes, desplaçar-se, enfil·lar-se i fer equilibris.
- Control i consciència corporal.
- Domini actiu del to muscular i la postura, i adaptació a les característiques dels objectes, accions i situacions.
- Ordenació progressiva de la lateralitat.
- Experimentació manipulativa i domini progressiu de la psicomotricitat fina amb diferents objectes i eines, i inici del desenvolupament grafomotor.
- Experimentació i inici progressiu de la definició de la lateralitat dominant.
- Iniciativa i curiositat per adquirir noves habilitats motrius a través del joc i el moviment lliure.
- Vivència del joc autònom i el moviment lliure com a font de benestar, aprenentatge i relació.
- Desenvolupament i autoregulació progressiva d'hàbits d'autonomia.
- Iniciativa i esforç per trobar solucions a diferents situacions.
- Adaptació de forma autònoma a l'entorn relacionant-se amb els altres.
- Implicació progressiva en la cura d'un mateix i dels altres.

Competència específica 2. Viure les emocions, expressant i reconeixent sentiments i necessitats, per anar creixent en benestar emocional i seguretat afectiva.

Manifestar i reconèixer les emocions forma part d'un procés vital que es dona al llarg de tota la vida.

Els infants tot just són a l'inici d'aquest procés i cal que la persona adulta que tenen al seu entorn els acompanyi perquè puguin afrontar amb seguretat i autonomia les diferents situacions emocionals de la vida quotidiana.

Les emocions formen part dels mateixos infants com a subjectes globals. No es poden deslligar de com es van desenvolupant, de com van aprenent, de com van interactuant amb els altres, de com són capaços d'encarar situacions noves i superar els seus límits i de com van acceptant les frustracions. Els infants han de poder viure, a través de les emocions, cada experiència en un context autèntic i adequat, en el qual puguin trobar espais per expressar-les, reconèixer-les i aturar-se en un moment posterior de reflexió, quan sigui necessari i amb l'acompanyament de la persona adulta, per veure les accions i les conseqüències que se'n poden derivar.

En aquesta etapa l'infant estableix les primeres relacions amb els seus iguals i s'adona que pertany a un grup amb el qual comparteix vivències que l'ajuden a créixer. La interacció amb els altres, a vegades, pot provocar situacions de conflicte. En aquests casos, l'infant pot cercar estratègies per resoldre-les, amb l'acompanyament de la persona adulta. D'aquesta manera, els conflictes poden esdevenir oportunitats per créixer en les relacions.

L'infant s'ha de sentir acollit i ha de percebre que es respecta la seva intimitat i els seus estats emocionals. Un entorn acollidor afavorirà que se senti segur de les seves accions i decisions per anar formant una autoimatge positiva i per desenvolupar confiança en ell mateix i en els altres.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Expressar progressivament les necessitats i els desitjos derivats de les pròpies emocions adquirint confiança i seguretat afectiva i emocional.
- Demanar, acceptar i oferir ajuda, establint relacions afectives positives, de manera lliure, segura i respectuosa en moments de vida quotidiana.

Sabers

Desenvolupament de l'afectivitat

Primer cicle

- Vivència i expressió d'emocions, sentiments i sensacions.
- Disposició per establir relacions afectives positives amb els altres infants i amb les persones adultes amb qui comparteix situacions i activitats quotidianament.
- Vivència i expressió de les pròpies necessitats, preferències i interessos.
- Col·laboració i ajuda mútua en diferents contextos i moments de la vida quotidiana.

Segon cicle

- Vivència i expressió d'emocions, sentiments i sensacions.
- Vivència i expressió de les pròpies necessitats, preferències i interessos.
- Col·laboració i ajuda mútua en diferents contextos i moments de la vida quotidiana.
- Sentiment de pertinença al grup en projectes compartits.
- Desenvolupament d'estratègies de seguretat afectiva i emocional.
- Expressió i desenvolupament de relacions afectives i comunicatives, sabent demanar i acceptar ajuda quan es necessita.

Competència específica 3. Adonar-se de la influència de l'espai i el temps en les situacions de vida quotidiana a partir de les experiències viscudes, per créixer amb seguretat i entendre el món.

Els infants van construir la seva visió del món en què viuen des de la seva relació i vivència amb l'espai i el temps. La regulació de ritmes interns i externs, l'exploració de l'espai en relació amb el seu cos i les sensacions que els aporta els permeten anar descobrint-se i anar descobrint els altres. L'escola ha de potenciar que l'infant es relacioni de forma directa amb l'entorn, primer partint del propi cos en l'exploració i moviment lliure, i més endavant relacionant-lo amb altres objectes. En aquesta etapa és important promoure jocs d'exploració, en què adquireixin aspectes de raonament espacial partint de les pròpies vivències.

Mitjançant la regularitat en les diferents accions de la vida quotidiana es van establint uns hàbits que aporten seguretat i benestar a l'infant, que l'ajuden a orientar-se en l'espai i a organitzar-se en el temps.

L'espai i el temps no es poden concebre per separat. Quan es consideren aquests conceptes amb els infants, els oferim eines que els ajudin a acceptar, indagar i interpretar els diferents canvis que es van succeint.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Utilitzar les nocions temporals i espacials bàsiques a partir de les pròpies vivències.
- Desenvolupar aspectes de raonament espacial a través de jocs d'exploració i situacions de vida quotidiana.
- Avançar en la gestió del propi temps, anticipant i planificant l'acció per fer una tasca.

Sabers

Orientació en l'espai i organització en el temps. Gestió dels canvis

Primer cicle

- Orientació autònoma en els espais habituals i quotidians i iniciació en l'ús de termes relatius a l'espai (*aquí, allà, dins, fora*, etc.).
- Orientació en les seqüències temporals en què s'organitza la vida diària.
- Iniciació en l'ús de termes relatius a l'organització del temps (*ara, després, avui, demà*, etc.).

Segon cicle

- Utilització de nocions temporals i espacials bàsiques en relació amb el cos, els objectes i altres persones en les pròpies vivències.
- Identificació d'alguns canvis i permanències en la vida quotidiana i en l'entorn proper i predicció de la seva continuïtat.
- Comprensió progressiva de la idea del pas del temps, els dies, les setmanes, els mesos, les estacions, les festes populars, etc.
- Reconeixement de seqüències i ordenació temporal de fets i activitats de la vida quotidiana. Identificació de sèries, repeticions i patrons.
- Organització i representació espacial partint de les pròpies vivències, utilitzant diferents llenguatges.
- Reconeixement d'imatges simètriques en el propi cos i la natura.
- Reconeixement d'un mateix element des de diferents punts de vista i de mides diferents.
- Interpretació de representacions de trajectes coneguts.
- Ús de mapes senzills i/o seguiment d'indicacions verbals en situacions de joc i entorns propers.

Competència específica 4. Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, guanyant confiança en les pròpies possibilitats i capacitats per construir la pròpia identitat.

En el procés de descoberta d'un mateix i dels altres, és important que l'infant vagi coneixent les normes i convencions socials del seu entorn, per poder anar desenvolupant progressivament actituds respectuoses amb ell, amb els altres i amb l'entorn, des d'una perspectiva interdependent i ecoresponsable.

L'adquisició d'hàbits saludables i sostenibles i la seva progressiva integració en la vida quotidiana contribueixen a la cura d'un mateix i a la millora de la pròpia autonomia.

Cada infant té un ritme biològic i de desenvolupament de les capacitats diferent. Per això és fonamental trobar moments d'atenció personal per a cada un d'ells.

Un acompanyament respectuós per part de la persona adulta porta l'infant a assolir petites o grans conquestes en la satisfacció de les seves necessitats de manera autònoma, així com a percebre que avança en l'assoliment d'alguns hàbits relacionats amb l'alimentació, la higiene i el descans.

En darrer terme s'ha d'acompanyar també els infants en la consciència de les seves possibilitats i la descoberta dels perills que algunes situacions els poden comportar.

Criteris d'avaluació de final d'etapa

- Incorporar estratègies i hàbits saludables relacionats amb la cura personal i la cura de l'entorn, mostrant progressivament iniciativa i confiança.
- Mostrar interès en diferents situacions, perseverant i demanant o acceptant ajuda, si és necessari.
- Comprendre la necessitat d'acords i normes, ajustant la seva actuació als diferents contextos de joc.

*Sabers**Hàbits de vida saludable per a l'autocura i la cura de l'entorn*

Primer cicle

- Identificació i manifestació de les pròpies necessitats fisiològiques.
- Participació en les accions quotidianes d'alimentació, higiene personal i descans.
- Participació en hàbits sostenibles relacionats amb el benestar corporal, la higiene i la salut.

Segon cicle

- Identificació, manifestació i regulació de les pròpies necessitats fisiològiques.
- Reconeixement de situacions perilloses i prevenció d'accidents i prudència davant d'algunes situacions de risc o perill.
- Incorporació progressiva d'hàbits i actituds de superació, perseverança, atenció i iniciativa.
- Incorporació progressiva d'hàbits sostenibles i ecosocialment responsables relacionats amb la salut, el benestar personal i l'entorn en què habiten.

Eix 2. Un infant que es comunica amb diferents llenguatges

En els primers anys de vida, l'infant s'inicia i avança en la capacitat de comunicar-se i expressar-se. Aquest avanç és possible quan el seu entorn més proper i significatiu l'atén, el reconeix, l'escolta, li respon i li ofereix eines per explorar aquests llenguatges. La interacció amb els altres és el que li permet comprendre, incidir i aprendre en el seu context: preguntant, explicant, opinant, compartint, expressant sentiments...

Els infants aprenen i es comuniquen de moltes maneres, en diferents contextos i a través de diversos mitjans. L'infant va explorant, utilitzant i interioritzant els diferents llenguatges amb els quals es pot comunicar. Aquesta comunicació i expressió necessita uns procediments, habilitats, coneixements i actituds que compleixin una triple funció: comunicativa, representativa i ludicocreativa.

La interiorització i l'ús dels diferents llenguatges han de permetre a l'infant anar esdevenint una persona capaç de comunicar-se i expressar-se de forma ajustada als diferents contextos i situacions de comunicació habituals, augmentant la seva creativitat, autonomia i seguretat. El desig de l'infant per interactuar l'ajudarà a construir la seva identitat, a representar el món que l'envolta i a relacionar-se amb els altres.

L'educació infantil ha de propiciar un ambient ric, preparat i creatiu. Ha d'oferir als infants oportunitats i situacions reals per expressar-se a través del cos i de l'art en totes les seves vessants: la música, la literatura, la plàstica, la imatge i les matemàtiques. Per poder fer-ho serà necessari crear contextos que incloguin tots els llenguatges possibles i en què s'estableixin relacions entre ells.